

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

– виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст. 272 КПК України). Відповідно до п. 1.13. Інструкції виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації полягає в організації слідчим і оперативним підрозділом введення уповноваженої ними особи, яка відповідно до закону виконує спеціальне завдання, в організовану групу чи злочинну організацію під легендою прикриття для отримання речей і документів, відомостей про її структуру, способи і методи злочинної діяльності, які мають значення для розслідування злочину або злочинів, які вчиняються цими групами. ЗУ «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» (ст. 14) та ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність» дозволяє для здійснення заходів боротьби з організованою злочинністю залучати учасників організованих злочинних угруповань на конфіденційній основі відповідно до вимог ст. 275 КПК. Тактика встановлення конфіденційного співробітництва та проведення виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації регулюється відповідними відомчими нормативно-правовими актами органів внутрішніх справ та Служби безпеки України. До виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації із зберіганням у таємниці достовірних відомостей може бути залучено особу, яка відповідно до закону виконує спеціальне завдання, беручи участь в організованій групі чи злочинній організації, або є учасником зазначеної групи чи організації, який на конфіденційній основі співпрацює з органами досудового розслідування [1, с. 457].

Список використаних джерел:

1. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України / за редакцією С. В. Ківалова та С. І. Кравченко. Одеса : Фенікс, 2020. 924 с.

Ключові слова: конфідент, негласні слідчі (розшукові) дії.

Key words: confidant, covert investigative (search) actions.

ШУГАЛЕВИЧ ІГОР ВАСИЛЬОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової діяльності*

ЩОДО ПИТАННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОСТІ (НЕОБХІДНОСТІ ВРАХУВАННЯ) ПОСТАНОВ КОЛЕГІЇ СУДДІВ ВЕРХОВНОГО СУДУ

Тільки в постановах палати, об'єднаної палати чи Великої Палати Верховного Суду можуть міститись висновки про те, як саме повинна застосовуватись норма права, які мають враховуватись судами

при застосуванні таких норм права. Постанови колегій суддів ККС ВК не містять і не можуть містити висновків про застосування норм права, а викладене в цих постановах обґрунтування ухвалених рішень стосується виключно конкретних обставин справи, які досліджувались судом касаційної інстанції під час розгляду касаційних скарг. До такого умовиводу дійшла одна з колегій суддів Вищого антикорупційного суду в ухвалі від 13 вересня 2022 року в рамках справи № 991/747/20.

Між тим, чи відповідає таке тлумачення юридичної сили постанов колегій суддів Верховного Суду вимогам національного законодавства, а також самій практиці Верховного Суду, слід детально розібратися.

Так, в ст. 13 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» містяться дві категорії юридичної природи висновків Верховного Суду, які зводяться до обов'язковості та необхідності врахування останніх при застосуванні відповідних норм права.

Зокрема, в силу вимог ч. 5 ст. 13 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів», висновки щодо застосування норм права, викладені у постановах Верховного Суду, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права, в той час як згідно положень ч. 6 ст. 13 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів», висновки щодо застосування норм права, викладені у постановах Верховного Суду, враховуються іншими судами при застосуванні таких норм права.

Не зупиняючись на розмежуванні категорій обов'язковості/необхідності врахування висновків Верховного Суду, проаналізуємо, чи дійсно тільки в постановах палати, об'єднаної палати чи Великої Палати Верховного Суду можуть міститися висновки про те, як саме повинна застосовуватися норма права.

В зв'язку з цим, здійснимо аналіз в аспекті досліджуваного питання: (1) законодавчих положень кримінального процесуального закону; (2) існуючої судової практики Верховного Суду.

Таким чином, в цілях належного з'ясування предмета обраної тематики, першочергово увагу слід звернути на положеннях ч. ч. 1, 2, 3 ст. 434-1 КПК України, відповідно до яких: «Суд, який розглядає кримінальне провадження в касаційному порядку у складі колегії суддів, передає таке кримінальне провадження на розгляд палати, до якої входить така колегія, якщо ця колегія вважає за необхідне відступити від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухваленому рішенні Верховного Суду у складі колегії суддів з цієї палати або у складі такої палати. Суд, який розглядає кримінальне провадження в касаційному порядку у складі колегії суддів або палати, передає таке кримінальне провадження на розгляд об'єднаної палати, якщо ця колегія або палата вважає за необхідне відступити від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухваленому рішенні Верховного Суду у складі колегії суддів з іншої палати або у складі іншої палати чи іншої об'єднаної палати. Суд, який розглядає кримінальне провадження в касаційному порядку у складі колегії суддів, палати або об'єднаної палати, передає таке кримінальне

провадження на розгляд Великої Палати Верховного Суду, якщо така колегія (палата, об'єднана палата) вважає за необхідне відступити від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухваленому рішенні Верховного Суду у складі колегії суддів (палати, об'єднаної палати) іншого касаційного суду».

З наведених законодавчих положень видається очевидним, що постанови колегій суддів Верховного Суду не лише містять висновки щодо застосування норм права у подібних правовідносинах, але й більше того, законодавцем передбачено правовий механізм (підстави та порядок) відступу від таких висновків колегій суддів (ст. ст. 434-1, 434-2 КПК України).

В цьому розрізі, з огляду на наведені положення, зокрема, вимог ст. 434-1 КПК України, увагу слід звернути й на положеннях ч. 4 ст. 442 КПК України, відповідно до яких: «У постанові палати, об'єднаної палати, Великої Палати Верховного Суду має міститися висновок про те, як саме повинна застосовуватися норма права, із застосуванням якої не погодилася колегія суддів або палата, об'єднана палата, що передала справу відповідно на розгляд палати, об'єднаної палати, Великої Палати Верховного Суду».

Зокрема, процесуальні опоненти можуть зазначити, що вимогами ч. 4 ст. 442 КПК України передбачено, що висновки відносно застосування норм права можуть міститися лише в постановах палати, об'єднаної палати, Великої Палати Верховного Суду. Однак, даний підхід не підлягає застосуванню в розрізі оцінки правової природи постанов колегій суддів Верховного Суду, оскільки: (1) дана норма (ч. 4 ст. 442 КПК України) являється спеціальною, й передбачає винятково випадок, коли колегія суддів, палата або об'єднана палата не погоджується із застосуванням відповідної норми права; (2) дана норма жодним чином не унеможливорює зазначення відповідного висновку щодо застосування норми права колегією суддів Верховного Суду.

Натомість про те, що в постановах колегій суддів Верховного Суду містяться висновки щодо застосування норм права у подібних правовідносинах свідчить й існуюча судова практика.

Зокрема, згідно постанови колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду від 06 березня 2019 року у справі № 756/5803/17-к: «Виходячи з телеологічного (цільового), логічного й системного тлумачення положень статей 434-1–434-2 КПК України і статей 13, 36 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» можна зробити висновок, що кримінальним процесуальним законом визначені процесуальні механізми забезпечення єдності судової практики, що полягають у застосуванні спеціальної процедури відступу від висновків щодо застосування норм права, викладених у раніше постановлених рішеннях Верховного Суду. Логіка побудови й мета існування цих процесуальних механізмів указує на те, що в цілях застосування норм права в подібних правовідносинах за наявності протилежних правових висновків суду касаційної інстанції слід виходити з того, що висновки, які містяться в судових рішеннях судової палати Касаційного кримінального суду, мають перевагу над висновками колегії суддів,

висновки об'єднаної палати Касаційного кримінального суду над висновками палати чи колегії суддів цього суду, а висновки Великої Палати Верховного Суду над висновками об'єднаної палати, палати й колегії суддів Касаційного кримінального суду».

Більше того, з аналізу самих постанов колегій суддів Верховного Суду прямо вбачається наявність висновків щодо застосування норм права у подібних правовідносинах. Так, у постанові колегії суддів Третьої судової палати Касаційного кримінального суду від 15 лютого 2023 року у справі № 354/1129/20 колегія суддів зробила наступний висновок про застосування норм права, передбачених частинами 3, 5 ст. 219 КПК, у їх взаємозв'язку з положеннями ст. 290 цього Кодексу: «у правовій ситуації, коли стороною обвинувачення обов'язок повідомлення сторони захисту про завершення досудового розслідування та надання доступу до його матеріалів виконано шляхом направлення слідчим відповідного письмового повідомлення в останній день строку досудового розслідування, визначеного приписами ч. 3 ст. 219 КПК, останнім днем звернення до суду з обвинувальним актом, тобто днем закінчення досудового розслідування, є день, коли сторона захисту реалізувала своє право на ознайомлення з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому ст. 290 КПК».

З урахуванням викладеного у своїй сукупності, видається, що постанови колегій суддів Верховного Суду на рівні з постановами палат, об'єднаних палат та Великої Палати Верховного Суду можуть містити висновки щодо застосування норм права у подібних правовідносинах.

Протилежний підхід не ґрунтуватиметься на положеннях чинного кримінального процесуального закону України, а також не відповідатиме існуючій практиці Верховного Суду.

Список використаних джерел:

1. Ухвала колегії суддів Вищого антикорупційного суду від 13 вересня 2022 року в рамках справи № 991/747/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106448469>
2. Постанова колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду від 6 березня 2019 року у справі № 756/5803/17-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80396292>
3. Постанова колегії суддів Третьої судової палати Касаційного кримінального суду від 15 лютого 2023 року у справі № 354/1129/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109075158>
4. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1402-19>
5. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

Ключові слова: постанова, висновки, обов'язковість.

Key words: decree, conclusion, collegium of judged, obligation.

Трясов Данило Андрійович	
Цивільний позов у кримінальному провадженні	373
Філімонов Микита Володимирович	
Використання цифрової інформації з відкритих джерел у кримінальному процесуальному доказуванні: постановка проблеми	377
Хімченко Олексій Сергійович	
Провідна роль прокуратури у забезпеченні законності у кримінальному провадженні в період дії воєнного стану в Україні	380
Шишацька Юлія Олегівна	
Форми залучення конфідентів до негласних слідчих (розшукових) дій	382
Шугалевич Ігор Васильович	
Щодо питання обов'язковості (необхідності врахування) постанов колегії суддів Верховного Суду.	384
Якових Євген Володимирович	
Актуальні проблеми управління арештованим майном (активами) в рамках кримінального провадження	388
Михальчук Анна Миколаївна	
Скасування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період	391
Підсекція 2	
Кримінологічні особливості протидії злочинності в умовах воєнного стану	394
Дрьомін Віктор Миколайович	
Кримінальні правопорушення і покарання: «кореляція невідповідності».	394
Дикий Олег Вікторович, Осадчий Богдан Валерійович	
Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем як корупційний злочин: теоретичний аспект.	397
Мандриченко Жанна Василівна	
Щодо деяких питань похідних кримінальних правопорушень і похідної злочинності на прикладі незаконного видобутку бурштину	400
Мельничук Тетяна Володимирівна	
Нелегальна транскордонна торгівля: «мули» та «мурахи» часів російської війни в Україні	403
Федчун Наталія Олександрівна	
Особливості детермінації необережних злочинів	405